



משתגעין ומתלהטין ב תורה האור החיים הקדוש



פרשת ואתחנן תשפ"ב | גליון נ

פנינים מובחרים מעובדים ומתומצתים על פי דברי רבינו

פניני חיים

מוסר חיים לקח מהפרשה במשנת רבינו

עשרה רמזים בכוונת "היום" המעורר לתשובה

וידעת היום והשבת אל לבבך. (ד, לט)

צריך לדעת מה ידיעת 'יום' מימים, מה ישיב אל לבו. ואולי שנתכוון להערות הצריכין להכניע היצר השוכן בלב האדם.

א. על דרך מאמר חז"ל 'אם פגע בך מנוול זה וכו', נצחו מוטב, ואם לאו יזכור לו יום המיתה' וזוהי יהיה נכנע ללבבו. והוא אומר "וידעת" יתן בדתו "היום" הידוע שהוא יום המיתה, וזוהי "והשבות אל לבבך" להשיבו אל דרך הטוב והישר. ודקדק לומר "לבבך" לשון רבים, לרמוז לשצי צירים יצר הטוב ויצר הרע.

ב. על דרך מאמר חז"ל שלעתיד לבוא יביא הקדוש ברוך הוא את השטן לשחטו לעיני כל ישראל, ויתן האדם דעתו על "היום" הוא הגדול שבו ישלף ה' חרבו וישחוט לשטן הרע, וזוהי ישיב אל לבבו לדרך הישר, כי יכנע השטן לפניו.

ג. עוד ירצה שיזכור לו "היום" הגדול שהוא יום הדין - מה יעשה כי יקום אל וכי יפקוד מה ישיבנו, ומה תגדל חרפתו לפני קהל ועדה עליונים ותחתונים.

ד. על דרך מאמר חז"ל 'למה החמה בבקר פניה אדומים וכו' לפי שעוברת על פתחה של גהינם' וכו', והוא אומר "וידעת" תן לבך לדעת מעשה "היום" ותראה הפך בשמש כי יש דין לעוברי רצונו, וזוהי תשיב אל לבבך וגו'.

ה. כמו שאמרו אנשי אמת כי בחינת הקדושה תקרא 'יום' ובחינת הזרות תקרא 'לילה', ועל ידי מעשה אדם יכחד מבחינת יום ויהיה חלקו במידת לילה, ולזה התפלל דוד ואמר בתהלים "מפחד בלילות". והוא אומר "וידעת היום", פירושו, השתדל לדעת מידה זו שנקראת 'היום', וזוהי אתה מעצמך תטה לבבך לדרך הנכון.

ו. על דרך האמור בזוהר הקדוש שבעל נפש יערוך חשבון מעישו בכל לילה, ומתוך כך יבוא לתקן מעישו כראוי. והנה אם האדם עושה כדבר הזה דבר יום ביומו ירגיש במעשיו הרעים וישוב על השגגות ויתוודה על העבר, וזולת זה, לצד מיעוט הרגשתו בהם יתמיד עשות כהם וגדולים מהם, וגם כי ישוב לא יזכור את אשר עברוהו להתוודות עליהם, ולזה ציוה משה במאמר "וידעת היום", פירושו,

שבכל יום ידע מעשהו של אותו יום, וזוהי "והשבות אל לבבך" שלא יתמיד בהם, ואין צריך לומר שלא יוסיף להרע.

ז. כאמור בזוהר הקדוש כי יום שהנפש באה מעולם העליון משביעה ה' על התורה ומתרה בה בעונשין מרובין וביעודים מרובים אם תטיב. וכנגד יום זה אמר "וידעת היום", פירושו היום שנסע, שיזכור יום נסיעת נפשו מעולם העליון בכמה התראות.

ח. לפי מה שאמרו חז"ל כי עולם הזה יקרא לילה ועולם העליון יקרא יום, ולצד שיראה האדם דברים מנוגדים בעולם הזה 'צדיק ורע לו רשע וטוב לו' לאין חקר, יטהו לבבו מבחור בטוב הנצח, ויראהו לבו הרשעים בעולם הזה שמשריחין ומרויחין ויאמר אליו הלא תראה כי טוב הוא, לזה אמר "וידעת היום" שהוא עולם המתחס אליו יום, "והשבות אל לבבך" תשובה ניצחת, כי ה' בוחר הקיים לידידיו ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו.

ט. כדרשת חז"ל על הפסוק "ויהי ערב ויהי בוקר יום הששי", שהתנה ה' עם מעשה בראשית על יום מתן תורה שיהיו ישראל מקבלים את התורה, והוא מה שרמז באומרו "וידעת היום", פירושו, היום הנכבד שנגלה על הר סיני מה נורא מעשיו, ושעליו בא התנאי עם העולם, וזוהי תשיב לבבך לדרך התורה. ולדרך זה אומרו "כי ה' הוא האלקים" נמשך עם מה שלמעלה "והשבות אל לבבך", שעל ידי היום ההוא הוכר לכל העולם כי אין אלקים זולתו בשמים וגו' ועל הארץ.

י. יתבאר על דרך שנאמר בתלמוד ירושלמי 'שקול שבת כנגד כל התורה כולה', והנה לפי שיבא היצר ויאמר לאדם מה כחך כי תחל לקיים כל התורה כולה שהיא שלימות האדם, ומה גם אדם שעברוהו רעות רבות ירחיקה היצר מה תוכל לתקן את אשר פעלו ידוך מהרעות, לזה אמר משה "וידעת היום" - אותו שכתוב בו "היום", שהוא השבת, דכתיב "כי שבת היום", תן דעתך עליו ובו תשיב אל לבבך, כי הוא שקול כנגד כל התורה, וזה יועיל לסתור שתי טענות, בין לתקן מה שעברוהו מהמרדדים, בין להשלמת הנפש, שעל ידי שמירתו הרי הוא כאילו קיים כל תרי"ג מצוות השם.

וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר. (ג, כג)

יש לפרש, דמשה רבינו נתכוין ללמדם ארבעה תנאים ההכרחיים לקבלת תפילה: א - ואתחנן, שיתפלל בלשון תחנונים כעני העומד לבקש בעד נפשו. ב - אל ה', שיבקש רק ממקור הרחמים שימזין לו כל צרכו, ולא על ידי אמצעים אחרים. ג - בעת ההוא, להתפלל בזמן ידוע שהוא עת רצון, והיינו בשעה שהציבור מתפללים. ד' - לאמר, שיפרש ויפרט בפיו משאלות לבו באופן ברור, שלא יהיה משמעות בדבריו היפך ממחשבת לבו.

אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָבַר הַיְיָ דָן הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבָּנָן. (ג, כה)

פירש רש"י ההר הטוב - זו ירושלים, והלבנון - זה בית המקדש, ויש לפרש הכוונה בזוהר על פי מה שאמרו חז"ל דמשה תאב להיכנס לארץ ישראל כדי לקיים מצוות הנוהגות רק שם ולא בחוץ לארץ, ועם זה יובן למה פירט לאותם מקומות כיון שרצה במיוחד לקיים המצוות הנוהגות בירושלים ובבית המקדש.

עֲלֵה רֹאשׁ הַפְּסָגָה וְשֵׂא עֵינֶיךָ יְמֵה וְצַפְנֵה וְתִמְנֶנָּה וּמַחֲרָה וְרֵאֵה בְּעֵינֶיךָ גּוֹ'. (ג, כז)

קשה למה הוצרך לומר "בעיניך" הרי כל ראייה הוא בעינים. ויש לפרש דנתכוין הקב"ה לומר למשה שבאמצעות עיניו הזכיים והטהורים יוכל לראות את כל הארץ בראיה אחת, שתבוא כל הארץ מול עיניו, ושוב אינו צריך להיכנס לתוך ארץ ישראל לראותה, וכמו כן אינו צריך להסתובב אנה ואנה, אלא בפעם אחת יראה את כולה.

וְאֶהְבֶּתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ גּוֹ' וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבְךָ. (ו, ה-ו)

לכאורה קשה דהרי אהבה הוא דבר שתלוי בלב והיאך אפשר לצוות ולהכריח לאהוב את השי"ת. ויש לפרש דהתורה נותנת עצה לזה "והיו הדברים האלה על לבבך", והיינו "כשיתמיד שימת הדברים על לבו, ויולד בלבו חשק התאוה והרוחנית, וירוף בלבו לאהבת ה' בכל אשר ציווהו". ומסיים רבינו, בלשון הקדוש: **דבר זה אנחנו יתמי דיתמי אנו מרגישים כי רבה תאוה בלבנו חשק אלוקי עולם, יותר מכל הון עולם וכבוד מלכות, וכל ערב נרגש, לנמזבה ונמאס, בערך חלק המועט המושג, מהרגש היות הדברים על לבנו, אשרינו מה טוב חלקינו.**

וְצַוְּנוּ ה' לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת ה' אֱלֹקֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים לְחַיֵּינוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה. וְצַדִּיקָה תִּהְיֶה לָנוּ כִּי נִשְׁמֵר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת גּוֹ'. (ו, כד-כה)

יש להבין מהו האריכות דברים וכפל הלשונות, וגם מה הפירוש לפני ה' אלוקינו. ויש לפרש, דהפסוק הראשון מדבר על עבודה מיראה, ועל זה הקב"ה חייב לפרנסנו כדון עבד שרבו מפרנסו כדי להחיותו, וכמו כן 'על ה' להיטיב כי המלך לפרנסה וכלכלה'. והפסוק השני מדבר מעבודה מאהבה שאינה בגדר חובה, אלא בדרך 'צדקה' תהיה לנו, כשנשמור "לפני ה'" שהיא תכלית עבודה מאהבה דביקות הנפש לפניו אור הנערב הוא ה' אלוקינו, "כאשר ציוונו" בלא שום פניה, אלא לעשות מצות ה', שזוה עשיית המצוה באהבה בשלימות, ודבר זה יצטדק בו אדם ויקו לשכר.

בקבלת הלוחות היה משה רבינו

כשליח להולכה או לקבלה

ואמה פה וגו'. פרוש, לפי שלא עשו ישראל למשה שליח לקבל פקודי ה' עד עתה, לזה ה' גמר בעדם וקבעו לשליח ואמר לו ואמה פה וגו' ואדברה אליך את כל המצוה וגו', ואולי שנתפנו לומר שבהגיע המצוה מה' למשה פאלו נתקבלה לישראל שהרי עשאוהו שליח ונדן שליח האשה לקבל קדושיה, שפנין שקבלם השליח פאלו באו ליד האשה פי דו' פי' דה' קמו' כן כשקבל משה המצוה פאלו קבלוה ישראל, והוא אומר ואדברה אליך ובהגיע הדבר אליך אתה תודיע להם ועשו אותה, והוא אומר תלמדם ועשו. (ה, חכ)

מבואר בדברי רבינו ב' דרכים אם משה היה שליח השי"ת ולא שליח ישראל, כמו שכתב בתחילת דבריו, או שהיה שלוחם של ישראל לקבל התורה וממילא היה בגדר שליח לקבלה, כמו שכתב בהמשך דבריו.

ובברכת שמעון פירש שגם בהמשך דבריו מפרש רבינו שלא עשו ישראל את משה לשליח, ואעפ"כ היה יכול להיות בגדר שליח לקבלה, דבאשה אי אפשר לבעל למנות שליח לקבלה, כי אין המשלח יכול לעשות שליח יותר ממה שבכחו לעשות, לכן המקדש עושה רק שליח לקדש והמתקדשת שליח להתקדש, אבל כביכול הקב"ה שהכל ברשותו ותחת ידו, יכול למנות גם שליח במקומם של ישראל.

והמקנה בפתיחה לקידושין (אות א') דן איזה גדר היה לשליחות משה בקבלת הלוחות, והעיר במה שדרשו חז"ל (שמו"ר מו, א) בלשון הכתוב בלוחות ראשונות "אשר שברת" יישר כחך ששברת, שבשבירת הלוחות עשה משה רבינו לבני ישראל כפנויה שזינתה ולא כאשת איש.

ולכאורה קשה טובא דממה נפשך, אם קבלת משה את הלוחות מהשי"ת היה בתורת שליח קבלה, א"כ כבר נתקדשו בשעת קבלת הלוחות, ואין ביטול הקדושין בשבירה כיון שכבר נתקדשו, ואם היה משה שליח הולכה מהשי"ת, א"כ הרי היה הזנות קודם הקדושין אפילו אם לא ישתברו, כיון שעדיין לא מסרם לישראל. עיי"ש שהאריך בדרוש.

והגה"ק מטאלטשווא בבאר שבע (פר' שמיני) ג"כ העיר דאם נאמר שמשה היה שליח לקבלה מאת ישראל לקבל הלוחות שהם כסף קידושין מהשי"ת, א"כ תיכף בהגעת הלוחות ליד משה נתקדשו, ולא מהני מה ששיבר אותם אחר זה. אלא כיון דמשה אמר הנביאות בבחינת 'זה הדבר', שנעשה מרכבה לשכינה, א"כ לא יצא הקידושין מרשות השי"ת, ולא היה יכול להיות שליח של ישראל, ולא נגמרו הקידושין עד שהגיע ליד ישראל, ושפיר הועיל במה ששיבר אותם.

[כנראה שהבאר שבע לא קשיא ליה קושיית המקנה דא"כ למה לי שבירת הלוחות הלא בלא"ה אינם מקודשים עדיין, כי מ"מ לולא השבירה היה עליו לקיים שליחותו ולמסרו לישראל והיו מתקדשים, לכן שיבר הלוחות.]

וזה פירוש מה שאמר משה לישראל "זה הדבר אשר צוה ה'", היינו מטעם מה שהיה נבואתו ב"זה הדבר" נמצא לא נעשה שליח לישראל, ולא נגמרו הקידושין קודם, לכן זכו ל"וירא אליכם כבוד ה'", שכיפר להם על חטא העגל כי נידונו כפנויה.

[אם כי יתכן שהמה דיברו כלפי הלוחות, ורבינו דיבר בענין כל המצוות שנצטוו ישראל בפרטות אח"כ ע"פ ה' ביד משה.]

מאת מגידו שיעור והגו תורת האור החיים הקדוש מעידים: עם הספרי 'כל הכתוב לחיים' הסגול אלפי ביאורים מגדולי הדורות על ספר 'אור החיים' הקדוש, מרגישים 'שתיקות ועריבות' בדברי האור החיים הקדוש, ומגלים עפנות ומפלאות בתורתו הקדושה, עד כבוד שישתעשעו ומתלהטין אחריו.

להשיג בכל תחנות הספרים, או בקו ה'מורשת' 0733.743.620

תוכנו של ויכוח בין המלאך מיכאל עם המקטרג בעצם יום הדין –

ראש השנה

בצר לך, כתוב זה מידבר בהבטחת הגאולה פי בצר לעם ישראל שהוא זמן הגלות, עוד לו שימצאוהו כל הדברים האלה המאורים בסמוך שהם השמחה מן האדמה והפצה בין האמות והמקטרג שישארו מתי מספר, זה יהיה באחרית הימים והם חבלי משיח, ולא יהיה להם כל הצרות בתמידות בזמנים ארפים אלא באחרית הימים, ומבטיחים שיעורר ה' לבנם אז לשוב בתשובה, והוא אומר ושבתי עד ה', ונתן טעם להבטחה זו כי אל רחום ה' אליהם לא ירפך וגו' ויחזק לבם לשוב וגו'. ואולי שזו היא טענת מיכאל לפני ה' שהביא בזהר חדש (נח מ.), שהרי באו אחרית הימים ומצאו אותם כל הדברים ולמה לא יעורר ה' לבנם לשוב. ופרשתי המאמר במקום אחר, ועינינו לה' צופיות לפתח אוצר רוח סגרה לפקח עינים עירות ולהטות לבבות עם ה' להפיר נעימות ערבות ידידותו. (ד, לא)

החיד"א בספר דברים אחרים (דרוש כ"ו ד"ה עשיר) הביא בשם רבינו, שביאר מה דאיאת בזוהר חדש (שם) בויכוח בין מיכאל לס"מ, אם ישראל ראויים לרחמים אפ"ל בלא תשובה. דמלאך מיכאל טוען **שבזכות היסורים והצרות הם ראויים ליגאל בלי תשובה**, וכדכתיב "בצר לך ומצאוך וגו' כי אל רחום ה' אלוקיך". והס"מ טוען דהרי כתיב ברישיה דקרא "ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו", ואח"כ כתיב "כי אל רחום ה' אלוקיך". והקב"ה אומר למיכאל מדוע אינו מביט ברישיה דקרא דכתיב "ושבת עד ה' אלוקיך", ומיכאל עונה דהרי הקב"ה נקרא רחום וצריך הוא לרחם עליהם, יעו"ש.

וביאר רבינו, דלמיכאל היה קשה בפירוש הכתוב, דכתיב "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו כי אל רחום" וגו', ואי אמרין ד'ושבת' כפשיטה, דצריך שישבו בתשובה, מאי קאמר "כי אל רחום", דכיון דשבית בתשובה מאי בעי לרחמנותי. אלא מוכרח דכוונת הכתוב בצר לך ומצאוך וכי' שיבואו כל הצרות, או שבת עד ה' אלקיך, דהוי"ו היא מחלקת, ואז **באחד משני אופנים הללו** יגאלו כי אל רחום וכי', דאף בלי תשובה יגאלם כשיבואו עליהם כל הצרות.

וכן היה מפרש מיכאל בכתוב, ולכן יצא לטעון דכבר סבלו כל העונשים וצריך לרחם עליהם, אבל שר של אדום סובר דפירוש הכתוב ושבתי נלמד בוי"ו מסיף, דצריך שישבו ג"כ, וכי תימא מה צריך לרחמים, לא קשה, דהוי אמינא דתשובה כזו שבאה מתוך צרה לא מהני, לזה אמר כי אל רחום וכי', **ומקבל התשובה אף שהיא מתוך צרה**, ומסיים לרחידי"א - ע"כ שמעתי ממש הרב הנזכר זלה"ה.

והוסיף על דבריו הק' - וכמתלמד מדברי הרב ז"ל, נראה דאפשר לפרש בפלוגתא דר' יאשיה ור' יונתן המפורסם בכמה דוכתי, ומהם בבבא מציעא (צד, ב), דתניא "אביו ואמו קלל" אין לי אלא אביו ואמו, אביו בלא אמו אמו בלא אביו מנין, ת"ל אביו קלל אמו קלל, דכתיב "כי איש איש אשר יקלל את אביו ואמו קלל דמיו בו", בתחילתו סמך קללה לאביו ובסופו סמך קללה לאמו, ר' יונתן אומר משמע שניהם כאחד משמע **אחד בפני עצמו** עד שיפרוט לך הכתוב יחידו. ובשיטה מקובצת שם מביא בשם רבינו חננאל והרשב"א והריטב"א והר"ן **דהלכה כר' יונתן**, וא"כ **טענת מיכאל נכונה** עפ"י דין, שאף באחד משני הדברים או יסורים או תשובה סגי, ומאריך עוד הרבה לפלפל בזה.

וכמו"כ כתב רבינו באור החיים בפרשת משפטים (כא, יא) שאם יסורין יגלו בלוחות בזנות וזנות וכוונת, ושלא יהיה הקב"ה עונה אותם בצר, אפילו לא יהיו ישראל ראויין לגאולה **יגאלו קודם הזמן הקצוב בזכות תוקף היסורין**. ומפרש בזאת "ואם שלש אלה לא יעשה לה ויצאה חנם", שהגם שלא יהיה בידם לא תורה ולא מצות, ואפילו לא יספכו לדבר הגאולה, עכ"ז יגאלו כיון שסיוריה יספיקו לפדינהו.

והגם שכתוב בזוה"ק שיש הפרש גדול באופן הגאולה אם תהיה באמצעות מעשיהם הטובים של ישראל או בגלל שהגיע הקץ הקצוב, מכל מקום **אם יגאלו בזכות היסורים אפילו יגאלו קודם זמן הגאולה, שיום הם למדריגת בנים**, כמו אם נגאלו בזכות מעשיהם הטובים, עיי"ש. וכ"כ עוד בפר' האזינו (לב, לו).

ומן הראוי להצמיד מה שכתב בספר **מאור החיים לתלמיד האור החיים בשם רבו**, שישנו ויכוח נוסף בין מיכאל והשר של אדום המבוסס על אותו פירוש בפסוק זה, אולם בדרך שונה, שהמלאך מיכאל טוען שדי בתשובה, ואילו השר של אדום משיבו שלא סגי בתשובה בלא יסורין, ולבסוף מודה השר של אדום למלאך מיכאל.

וז"ל ק"ש: **ביום ראש השנה, יום הדין, יבואו ב' בעלי דינין לפני המלך המשפט, מיכאל שר ישראל וס"מ אויבנו**. אומר מיכאל לפני המקום - **ישראל חזרו בתשובה בזה החודש הוא חודש אלול**, וכמו כן גזור עליהם לטובה. טוען ס"מ - אמת מה שכתוב בתורה וישבת עד ה' אלקיך, אבל כתיב בתורה ג"כ 'בצר לך ומצאוך' ואח"כ 'ושבת', תשובה עשו אבל 'בצר לך' לא באו להם, ווי"ו זו של וישבת הוא וי"ו המוסיף, וצריך להיות ב' דברים: 'בצר', ו'תשובה'.

ומיכאל שרנו טוען לו, אם זה אמת, ג"כ פסוק 'מכה אביו ואמו' אינו חייב עד שיכה אביו ואמו ביחד, וזה אינו, אלא הוי"ו רוצה לומר או זה או זה, אחד מהם שהכה חייב. **כמו כן בתשובה, או זה או זה**, או 'בצר לך' שהיסורין מכפרין העון, או 'ושבת' שהיא התשובה. וכל השנים יעבור היכוח הזה עם ס"מ.

ומוסיף עוד במאור החיים: ואנו מקשים על זה ס"מ, מאחר ששנה שעברה טען זאת הטענה למה חוזר לטעון אותה שנה אחרת, אבל אמרו חכמים שהקליפה נקראת שכחה, וס"מ הוא קליפה גופה ושוכח מה שהיה שנה שעברה וחוזר וטוען אותה פעם אחרת כדי לקטרג, וק"ל, **ועל כרחוהו שלא בטובתו עונה אמן כן יהי רצון**.

אור החיים' - ספרו הקדוש על התורה

פרק ראשון מסדרת מאמרים משובבי נפש שיבואו עלי גליון במדור זה להתלהט ולהתקדש בלימוד אור החיים הקדוש

השאיפה הטהורה

מיום עמדו על דעתו, השתוקק רבנו בכל נפשו ומאודו לכתוב פירוש על התורה, לזכות את הרבים בפרי מחשבתו הזכה והטהורה, מאשר העמיק בעיונו הזך בדקדוק הלשון ובדרשות חז"ל על הפסוקים. ורצונו הטהור התכיף למעשה והוציאו מן הכוח אל הפועל, מימי חורפו ועד אחרית שנותיו, כאשר עסק בכל השנים בהגיון הכתובים וביאורם אליבא דחז"ל והראשונים.

מגמתו בחיבור הספר היתה מושתתת על תשוקתו לראות באור התורה ולגלות מצפוניה, כאשר כתב בהקדמתו: העירותי מצפונה של תורה באות נפשי, ותער נפש חיי"ם א"ל השוק"ת, והעירה מכבוד אלוקים זו תורה. טעמתי בקצה המטה, ותהי בפי מתוקה מיערת הדבש. ותקו נפש חיים לאור באור תורה...

ודעתי גליתי לפני גולה עמוקות, הנני עבד לך ה' נוטע גן עדן, להקריב ביכוריו לפני אדוני אולי תתעשת אלי, ויהיה כל פריי קודש הלולים. לרצותך אל חי חפצתי וקוה קייתי, ליחד אשת דודים חפצתי וחשקתי...

וכפי פרושות השמים מול בורא עולם, שיעלה לפניו לרצון חיבור זה להאיר ענפי הקדושה. ואם שגיתי באיזה דבר יעלה לרצון העסק אשר עסקתי, שהכל היא לשמוח אלוקי בוראי שמחת לבי ואור עיני הוא ה' אלוקים חיים.

בעיני הטהורות ובמבטו המזוכך, ראה רבנו את התורה הקדושה כפי שהיא מסורה לנו מפי הגבורה ממש, והמתכת מכתב אלוקים הוא, אמרות ה' טהורות שגנוזים בהם רזים טמירים ונעלמים שאין שכל אנושי יכול להשיגם, ומכל אות וקוץ משתרגים ועולים דרשות ורמזים עד אין חקר, וניתנה לנו תורה כדי שנעמיק בה ולא נשיג גרגיר תמים משלמותה.

לתאר כמה בלתי מושגת היא התורה הקדושה, המחיש רבנו בהקדמתו המופלאה, כי כאשר נתן ה' חכמה לשלמה המלך ע"ה - וכלשון הכתוב (מלכים א' ב, ה) "וידבר שלושת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף" - והוא, החכם מכל אדם שהשיג כל זאת, "ההוא אמר (קהלת ז, כג) 'אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני', את דרך עץ החיים".

[דברים מאלפים כתב רבנו ב'אור החיים' לפרשת כי תשא (שמות לא, ג), על סוד ה' ליראי, שנתן

תורה שכולה נסתרת והשמיע בה "מה שאין כוח בנביאים לכתוב מיום ברא אלוקים אדם על הארץ עד סוף כל הדורות, והכל נמסר למשה בסיני", ומחמת שדברי אלוקים חיים לא יכלם הספר - "העלים תעלומות חכמה ולא הודיע כל דבר בכתב מפורש". וכן האריך אומר ב'חפץ ה' (שבת פט). עד היכן הדברים מגיעים].

אך לעומת הסתר זה שהצניע הבורא את חכמת התורה בכתבה, התורה הקדושה רודפת אחר הלומד תורה לשמה שיעיין בה ויגלה צפונותיה - כלשון קדשו: "אשר נתיחדה לו לשחר פניו" - והיא בעצמה מגלה לו מסתוריה.

[בענין זה ראה דברי רבנו המופלאים ב'אור החיים' לפרשת כי תצא (דברים כב, ג), כי הכוונה בדברי חז"ל (פסחים מט:): על הפסוק (דברים לג, ד) "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב", ודרשו "אל תקרי 'מורשה' אלא מאורסה", שלכל יהודי יש חלק בתורה השייך רק לו, בבחינת מאורסה שהיא מותרת למי שנתקדשה לו ואסורה אכולי עלמא, וכמו אבידה היא שעליו מוטל להשיבה למקומה - ועליה רמז רבי שמעון בר יוחאי (קידושין ב:): "מפני שדרכו של איש לחזור על אשה ואין דרכה של אשה לחזור על איש. משל, לאדם שאבדה לו אבידה, מי חוזר על מי, בעל אבידה מחזר על אבידתו" - היא התורה הקדושה שנמשלה לאשה בקידושה ולאבידה.]

תנאי העמל וצורתו

כדי לבאר מאמר אלוקים חיים, את גוף התורה הקדושה שניתנה לנו מסיני, אור רבנו חלציו ותיקן נפשו בשלוש הכנות, הכרחיות, שבאמצעותן הכשיר עצמו לעסוק בקדשי קדשים.

[אם נדקדק בלשון קדשו, אפשר ורבנו הדגיש שהכנות הללו נועדו להכשירו להעלות עלי ספר את שחידש. כי כל אחד יעסוק בתורה כפי כוחו ומשמם יפתחו אוצרות חכמה ויתנו לו להבין ולהשכיל. אך כדי להעז ולכתוב את הדברים נדרשה הכנה דרבה מופלגת, הכוללת שלושה סעיפים ושעבוד מוחלט של הדעת והידיעה גם יחד. כן כתב רבנו על שלוש ההכנות שייחד בנפשו: "בתבלין ב' וג' שמות ממין אחד מצטרפין להעלות על ספר את אשר הבינותי".]

ואלו שלוש ההכנות שרבנו מתאר בהקדמתו:

האחד - רוח נכון, לכוין דעתי, להרחיק דברי חול ותענוגי עולם הזה, כי הם הדברים הפוגמים מעיקרם, ופוגמים פגימת בשר את המתוק, ולא יאירו שבילי פרושי התורה ממקור האמת, ואם יאירו יהיו כסף סיגים.

ואת השני אקח - רוח דעת, לשקול במשקולת הדעת, בהתכוננות הדעת, שהוא דבר המתאים בין החכמה והבינה. ואל זה אביט בדבר ואופנו. ואת אשר עדי יגיעו הדברים להבין בהם, לבל ישימו בפייהם מר למתוק מדבש, ויורק טעמו מחסרון המקבל.

והשלישי הכי נכבד - יראת ה' היא אוצרו.

תוצאתן של שלוש ההכנות הנכבדות הללו, ששעבד רבנו את כל כולו לשמו ית', באופן נעלה שאין אנו משיגים אף את תיאורו, ואין לנו אלא דברים שהעיד רבנו על עצמו בהמשך דבריו. וזו לשונו:

והריני משעבד דעתי וידיעתי בכללות ד' וד' מוצקות בבניני בנין עולם קטן, בהכנת נפשי מול שמך - שפע ומשפיע ונשפע - דבקתי נשמת, והתחלתי ובארתי בתורה, ופני מול פני שמו מודעת, לבל יכשילני הכושל והמכשיל. ובארתי שנים שלושה גרגרים בכל פרשה תורה לשמה.

בדבקות אמת שאין למעלה הימנה, שאב רבנו בינתו ממי שהחכמה שלו, על דרך הכתוב (משלי ב, ו) "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה", ולא אבה להעמיד תורתו על הקדמות שבספרים אחרים. ממעיין התורה הקדושה הושפעה השגתו בפירושה, וכאשר שקד על חיבורו לא היו פתוחים לפניו ספרים אחרים זולת ספר תורת אלוקים.

על אלו הוסיף תפילה לנותן התורה, שיהא עמו במלאכתו הקדושה, שלא ייכשל חלילה בדבר שאינו רצוי - ובכלל זה שני דברים: הראשון, שלא יגלה פנים בתורה שלא כפי האמת. והשני, שלא תסתנן חלילה מחשבת פסול במלאכתו, כאשר מצוי יצר ההתנצחות או גניבת הדעת בשעת החיבור. ומהאי טעמא, גדר רבנו והציב לעצמו סיג, שלא להביט בספרים אחרים בשעה שעסק בחיודו שעל התורה, כדי שחלילה לא יעתק מדבריהם. נמצא, כי אף במקום שרבנו מבאר ומחדש בדרך שהלכו בה הראשונים שקדמו לו, לא מהם לקח, כי אם היישר מנביעת החכמה האלוקית שהושפעה עליו, ואף הם התברכו בה.

אלפים כבר נושעו
 בזכות תרומתם למען האור החיים הקדוש
 והפצת ספריו הקדושים

קנה לעצמך זכות אצל האור החיים הקדוש

מוקד הישועות: 0733-713-620

מרכזת אור החיים הקדוש
 תפנית למספר 0733-713-620

רבינו הקדוש "שואג כארי"

על חורבן בית המקדש

רבינו הקדוש היה נוהג כל ימיו להתפלל ולקונן על החורבן בקימת חצות ובכל עת מצוא. וכפי שמספר רבינו הקדוש בהקדמה לספרו הקדוש חפץ ה' שראה כן אצל זקינו, וזה לשונו:

"וישבתי ללמוד תורה לפני מורי ורבי הרב המפורסם אדוני זקני מורי אשר נודע בשערים שמו המופלג החסיד העניו כמוהו"ר חיים בן עטר זלה"ה, אשר מימיו שתיתי באר מים חיים, ובין ברכיו גדלתי ובחיקו שכבתי מיום היותי לשאוב מדרכיו הטובים.

ומרוב חסידותו כמעט אני אומר שלא עבר עליו חצי לילה בשינה אפילו לילי תמוז מלקונן ולספוד כאשה אלמנה על חורבן בית אלוקינו בבכי גדול, ולהשלים הלילה בתלמוד עמי וכיוצא בי מיוצאי חלציו".

ובהקדמת הספר "קדשי דוד" כותב רבי שלמה חסאן על המשמרות שהנהיג רבינו הקדוש בישיבתו הק', ורבינו השתתף עמהם בתפילות על החורבן, ושנהג בזה כמידת הקדוש ברוך הוא, וכדברי הגמרא במסכת ברכות "שלש משמרות הוי הלילה, ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי".

וזה לשונו: "עשה משמרת, משמרות בארעא ירושלים דדהבא [-ירושלים של זהב], חברו"תא כלפי שמיא כמספר צבאיו, לא זז ידו מתוך ידו, משמרה ראשונה ומשמרה אחרונה נמנה עמהם, שואג כארי כעין מלכותא דרקייע". **עד כאן לשונו.**

ובפרשת בהר כותב רבינו הקדוש דבר מבהיל, שגדולי ישראל "עתידין ליתן את הדין" שאינם מעוררים את ישראל לחזור בתשובה, ושיבנה בית המקדש.

וכותב שם רבינו בלשונות אש קודש מה צריכים הצדיקים לעורר אותם בתשובה וזה לשון קדשו:

"בהעיר לבות בני אדם, ויאמר להם: הטוב לכם כי תשבו חוץ, גולים מעל שולחן אביכם?, ומה יערב לכם החיים בעולם?, זולת החברה העליונה [כלומר, להיות מחובר עם הקדוש ברוך הוא בדביקות], אשר הייתם סמוכים סביב שולחן אביכם הוא אלוקי עולם ברוך הוא לעד, וימאס בעיניו תאוות הנדמים ויעירם בחשק הרוחני, גם נרגש לבעל נפש כל חי, עד אשר ייטיבו מעשיהם, ובזה יגאל".

ומסיים רבנו בלשון מבהיל ונורא: "ועל זה עתידין ליתן את הדין כל אדוני הארץ גדולי ישראל, ומהם יבקש ה' עלבון הבית העלוב".

"כתבנו לחיים"

אחת המטרות העיקריות שמערכת המכון שמה לנגד עיניה בהפצת הגליון, לייסד במה מרכזית, ולשתף את כל המשתתפים ומתלהטין בתורת האור החיים הקדוש, להיות להם פינת יקרת, למען יוכלו להעלות ולהציע הערות וקושיות חידושים והברקות בדברי רבינו על סדר הפרשה, ועל תוכן הגליון השבועי.

עליכם רק לשגר אל המערכת הגיגי ליבכם, ואנו נפרסמם להגדיל תורת רבינו, שודאי יהא בכך קורת רוח ונחת לעילא לנשמתו הקדושה החופפת על כל ההוגים ודבקים בספרו, המסוגל לכל מילי דמיטב בסייעתא דשמיא.

נערך מתוך שיעורי אוה"ה הק' מאת הרה"ה יהודה וייס שליט"א



הדרך להגיע למצוות "אהבת ה'"

וְאֶהְבֶּתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כְּכֹל לְבָבְךָ וְכָל נַפְשְׁךָ וְכָל מְאֹדְךָ, וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבְךָ. (ו, ה)

רבינו מקשה בזה שהרי אהבת ה' הינה דבר התלוי בהרגשת הלב, ואין אפשר לכפות על הלב לאהוב דבר שאינו חושק בו מצד עצמו. ומתוך רבינו, שנתן הכתוב דרך כיצד ניתן להגיע אל אהבת השי"ת, "והיו הדברים האלה על לבבך", שיתמיד לשים על לבבו, דברים המעוררים את האדם, לאהבת ה', ומתוך כך יתעורר בקרבו חשק ותאוה לאהבת ה'. ויתבאר בשני אופנים:

א. באמת יש לכל איש ישראל טבע פנימי לאהוב את השי"ת בכל לבבו ונפשו, רק שזה נטמן בעומק הלב, ועל ידי שמישים האדם ללבו תמיד ומשתוקק לבוא לאהבת בוראו נגלה לו רוח הקדושה אשר בקרבו.

ב. הנהגת השי"ת עם ברואיו היא באופן של מידה כנגד מידה, וכאשר אדם משתוקק ומתגעגע לבוא לאהבת ה', השי"ת פורע ומשלם לו מדה במדה והופך את לבבו לאהוב אותו.

דרגות רבינו הקדוש במצוות אהבת ה' ודביקות במצוותיו

בסיום פירושו על מצוות אהבת ה' כותב רבינו הקדוש בלשון קדוש, מגלה ספח ומכסה ספחיים על דרגתו באהבת ה', **וזה לשון קדשו:**

"ודבר זה אנחנו יתמי דיתומי אנו מרגישים, כי רבה תאוה בלבנו וחשק אלקי עולם יותר מכל הון עולם וכבוד מלכות, וכל ערב נרגש למבזה ונמס [-כל תאוה ודבר מתוק הנרגש בגוף, הוא בזוי ומאוס] בערך חלק המועט המושג מהרגש היות הדברים על לבנו [-ביחס לחלק הכי קטן של הרגשת אהבת ה' בלבנו], אשרנו מה טוב חלקנו".

בעת שלמד הרה"ק רבי משה מקאברין זצ"ל את דברים רבינו כאן, תפס לראשו בשתי ידיו והתבטא על גדולת וקדושת רבינו: **עד היכן יכול ילוד אשה להשיג באהבת ה'... כזה נשמה קדושה, הלואי שיהיה לנו כאלו נשמות קדושות כמו הגוף הקדוש שהיה לו...**

ובפרשת אחרי מעורר רבינו על חיבת הקב"ה לעמו ישראל באור חוזר, שבקרבו שלמים האכילה מתחלקת בין המזבח והכהנים לבין ישראל בעל הקרבן, האימורים מקטירים על גבי המזבח ואת הבשר אוכלים הבעלים. וזה מסמל את חיבת השי"ת אלינו, שהוא משתף אותנו באכילה כביכול בשולחנו.

ומסיים רבינו, שתמורת גילוי אהבה וחיבה קטנה זו מהקב"ה אלינו, צריכה הנפש להתנתק ממקומה ולמסור עצמה להקב"ה באהבה רבה. **וזה לשון קדשו:** "ועל דבר זה לבד תנתק הנפש מנתיקה, ותקום לעבודת הקל במסירות נפש מבלי הרגש, להפלגת עריבות הנרגש בבחינת אהבתו יתברך בנפש המרגשת בטעימת נועם חיבתו, וכל זה קטן הוא להמתחייב לנו עשות, לערך המוקדם ממנו יתברך, בבחינת שעשוע חיבובינו ורוממות אשר רומם עם קדושו".

ולאחר שכותב רבינו בפרשתינו על שכר המצוות שהקב"ה נותן לנו, כותב רבינו וזה לשון קדשו: "והגם שכפי האמת, **עלינו לשלם שכר לאלוקינו בה', שהטעימנו עריבות נעימות ומתיקות אהבתו בלבנו, מתוקים וערבים לאין תכלית, אלא שיטול האדם שכר על התעצמותו עד שהשיג טעם בחיים**".

כלומר: אחרי שהאדם זכה להשיג את טעם התורה והמצוות, לא מגיע לו שכר, כי זה השכר והתענוג הגדול עלי אדמות, והשכר שהאדם מקבל הוא על ההתמודדות והגיעה עד שהגיע לטעם המתוק.

ובפרשת ראה מפרש רבינו את הפסוק " **את הנְרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מְצוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם**" שעצם הדבר שאדם זוכה לשמוע דברי תורה, זה הברכה בעצמה ואין צריך לברכות נוספות, וכל השאר זה רק בונוסים. והוא לא מצפה לשום שכר, ואדרבה הוא רוצה לשלם לה' על התורה המתוקה שנתן לנו.

ובלשון קדשו של רבינו: השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש כאומרו 'שמעו ותחי נפשכם', והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו, כי עליו לשלם גמול טוב למתן מתנה טובה מופלאת, ואין צריך לומר שאין לתבוע שכר עליה.

זכותו של רבינו זכרוננו צדיק לברכה יגן עלינו.